רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אין איסוריו נמשכים עד אחר כל המעשים שהוזכרו, אלא בֵּינָן שֶׁנְּזִירָךְ עָלָיו – בשבילו, על המזבח, אֶחָד מִן הַדָּמִים – דם של אחד הקרבנות, הוּתַּר הַנָּזִיר לִשְׁתּוֹת בַּיַּיִן וּלְהִיטַּמֵּא לַמֵּתִים:

גמרא

תָּנוּ רַבָּנָן, נאמר בתורה בסוף סדר הקרבת קרבנות הנזיר (במדבר ו כ) 'וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן', מה שאמר הכתוב 'אחר' פירושו אַחַר הַמַּעֲשִׂים כּוּלָּן, דהיינו הקרבת כל הקרבנות והתגלחת, אלו דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. ולפי דבריו אסור לשתות יין עד שסיים את כל המעשים הללו. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, תיבת 'אחר' פירושה אַחַר מַעֲשֶׂה יְחִידִי, ולפי דבריהם, אחר שנזרק עליו אחד מן הדמים, אף על פי שלא הקריב את שאר הקרבנות וגם לא גילח, שוב אינו נזיר ומותר בכל איסורי הנזיר.

שואלת הגמרא: מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן, והרי בפשטות משמעות הכתוב שרק לאחר שנשלם הסדר המפורש קודם לכן, דהיינו כל המעשים המוזכרים בכתוב, מותר הנזיר ביין, ולמה אמרו חכמים שדיו בזריקת אחד מן הדמים. מבארת הגמרא: כְּתִיב הָכָא אחר הקרבת קרבנות הנזיר 'וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן', וּכְתִיב הָתָם – באותה פרשה (שם ו יט), שעושה תנופה 'אַחַר הִתְגַּלְּחוֹ אֶת נִזְרוֹ', ולמדו חכמים בגזירה שווה 'אחר' 'אחר', מַה הָתָם – כשם שבפסוק 'אחר התגלחו את נזרו', הכוונה היא אַחַר מַעֲשֶׂה יְחִידִי של תגלחת, אַף כָּאן – גם בפסוק 'ואחר ישתה הנזיר יין' הכוונה היא אַחַר מַעֲשֶׂה יְחִידִי – שלאחר זריקת הדם של אחד מהקרבנות מותר הוא בשתיית יין.

שואלת הגמרא: מנין לך ללמוד מהגזירה שווה שלאחר מעשה יחידי מותר ביין וטומאה, אֵימָא עַד דְּאִיכָּא תַּרְוַויְיהוּ – שמא נאמר שאינו מותר עד לאחר כל הקרבנות והתגלחת, שהרי דברי הכתוב 'אחר התגלחו את נזרו' מדוברים גם לאחר הקרבת כל הקרבנות [אף על פי שלא הזכיר הכתוב אלא את התגלחת].

מתרצת הגמרא: אִי הָכִי – אם תאמר כן, נְזִירָה שָׁוָה של 'אחר אחר', לָמָּה לִי, הרי לא למדנו ממנה כלום, שהרי ממשמעות הכתוב 'וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן' יש להבין שהכוונה לאחר כל המעשים האמורים קודם לכן, ואם כן הגזירה שוה מיותרת, אלא ודאי באה הגזירה שוה ללמדנו שלאחר מעשה יחידי, דהיינו לאחר זריקת דמו של אחד הקרבנות, מותר ביין וטומאה:

הגמרא דנה אם התנופה האמורה בפרשת הנזיר מעכבת אותו מלשתות יין ומלהיטמא למתים: אָמַר רַב, תְּנוּפָה נָּזִיר מְעַכֶּבֶת, וכל זמן שלא הניף נשאר בנזירותו ואסור לשתות יין.

מבררת הגמרא: אַלִּיבָּא דְּמַאן – לפי איזו שיטה אמר רב כן, אִילֵימָא – אם נאמר שאמר כן אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן – לפי שיטת חכמים בברייתא, הסוברים שהנזיר מותר ביין לאחר מעשה יחידי, אם כן יקשה שהרי אפילו תִּגְלַחַת שהיא פעולה הנעשית בגוף הנזיר ממש אָמְרֵי רַבָּנָן שלֹא מְעַכֶּבֶת, ומותר בשתיית יין מיד אחר הקרבת הקרבן, אם כן תְּנוּפָה שאינה בגוף הנזיר אלא בקרבנותיו, מִיבַּעְיָא – וכי צריך לומר שאינה מעכבת, כלומר הרי פשוט הוא שלא תעכב ולא יתכן שאמר רב לפי דבריהם שהיא מעכבת.

אֶלָּא צריך לומר שרב אמר את דינו אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הסובר שרק לאחר כל המעשים מותר הנזיר ביין, והוסיף רב שאף התנופה מעכבת, אולם אם כן קשה להפך, פְּשִׁיטָא – הרי פשוט הדבר שהרי הָאָמַר [–הרי אמר] רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אַחַר הַמַּעֲשִׂים שבפרשה כּוּלָּם, וגם התנופה בכלל אותם המעשים, ולא הוצרך רב לחדש זאת לפי דבריו.

מתרצת הגמרא: מַהוּ דְּתֵימָא – שמא היית אומר שבֵּיוָן דִּלְעָנָיַן כַּפָּרָה אין התנופה מעכבת, כיון שֶׁשְּׁיָרֵי מְצֹרָה הִיא ואינה מגוף המצוה עצמה, ואם לא עשאה אינה מעכבת את הכפרה שבאה על ידי הקרבן, אם כן הָכָא נַמִּי – גם לגבי היתר שתיית יין לֹא תְּעַכֵּב, ואינה בכלל כל המעשים שאמר רבי אליעזר שמעכבים, קָא מַשְׁמַע לָן רב שלגבי זה התנופה מעכבת.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ח תשרי, תש"כ
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א בעל מדות ורב פעלים מו"ה יוסף אלי' שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ז"ע.

וכבקשתו אזכירו ואת כל אלה שכותב אודותם, על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שכשם שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.

וזכות פעולותיו באופן דתמכין דאורייתא, עוד יותר מאשר לימודו לעצמו, בודאי שתעמוד לו ולב"ב שי' בהנ"ל.

וכמודגש במאמר רבנו הזקן בעל התניא - פוסק בנסתר דתורה - והשולחן ערוך - פוסק בנגלה דתורה - ד"ה עץ חיים היא למחזיקים בה (שמח"ת תק"מ), אלו בעלי השגה הלומדים תורה, ותומכי מאושר אלו בעלי עבודה העוסקים בתורה, מאושר, גליקלעך, כדאיתא בזהר (ח"ג דנ"ג ע"ב) א"ת מאושר אלא מראשו, דע"י עבודתם ממשיכים מראשו, היינו מפנימית הא"ס ב"ה, וכמעלת הרגל המקים את הראש דוקא.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכל האמור.

הגמרא מקשה: **וּמִי** – האם **מְעַכְּבָא** התנופה על הנזיר מלשתות יין לשיטת רבי אליעזר, **וְהָתַנְיָא** בברייתא, נאמר (במדבר ו כא) **'זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר', שמשמע תורה אחת ודין שווה לכל נזיר, בֵּין נזיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּפַּיִם, בֵּין נזיר שֶׁאֵין לוֹ כַּפַּיִם** – שנקטעו כפות ידיו, ולכאורה הכוונה היא שכשם שבנזיר מחוסר כפים אין התנופה מעכבת מאחר שאין יכול להניף, כמו כן אם יש לו כפים אינה מעכבת, וקשה לרב.

משיבה הגמרא: **וְאֶלָּא** לדבריך, המקשן, **הָא דְּתַנְיָא** בברייתא אחרת, נאמר **'זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר', ויש ללמוד מכאן שבֵּין נזיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂעָר, בֵּין נזיר שֶׁאֵין לוֹ שֵׂעָר**, דינם שווה, ולדבריך יש לפרש את הברייתא שכשם שבנזיר שאין לו שיער אין התגלחת מעכבת להתיר את איסורי הנזירות, הוא הדין בנזיר שיש לו שיער אין התגלחת מעכבת בו, **הָכִי נַמִּי** – וכי אפשר לומר כן **דִּמְעַכְּבָא התגלחת, וְהָתַנְיָא** בברייתא אחרת, **נָזִיר מְמוֹרָט** – שאין לו שיער כלל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲבִיר תַּעַר עַל רֹאשׁוֹ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, צָרִיךְ** להעביר תער על ראשו ויוצא בזה ידי חובתו. הרי מבואר שאף מי שאין לו שיער אין התגלחת מעכבת בו, ועל כרחך צריך לפרש את הברייתא כך, כשם שמי שיש לו שיער צריך להתגלח, אף מי שאין לו שיער צריך להעביר תער על ראשו. ומזה מוכח שיש לפרש כן גם בברייתא הראשונה, כשם שמי שיש לו כפים מניף, אף מי שאין לו כפים יניף על ידי זרועותיו, ולא דנה בדין תנופה מעכבת, ולא קשה על רב דבר.

הגמרא מביאה דחייה להכרח מהברייתא: **אֲמַר רַבִּי אֲבִינָא** [–רבינא], **מַאי 'צָרִיךְ** להעביר תער על ראשו' **לְבֵית הִלֵּל**, הכוונה **צָרִיךְ** לגלח **וּמכיון שאינו יכול לגלח אֵין לוֹ תַּקָּנָה** ואינו יכול לסיים נזירותו, **וְלְבֵית שַׁמַּאי** שאמרו 'אינו צריך', הכוונה שאין צריך לגלח ממש, אלא **יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה** על ידי העברת תער על גבי ראשו אף ללא הורדת שער, **וּפְלִינָא** – חולק רבי אבינא, לפי לישנא זו, על **דְּרַבִּי פַּדָּת** שאמר שבית שמאי ורבי אליעזר אמרו דבר אחד, שהרי רבי אליעזר אמר שאין למצורע תקנה אם אין לו בוהן, כיון שצריך לקיים את הכתוב בכתבו, ולעומת זאת בית שמאי אמרו שיש לנזיר תקנה, אף אם אין לו שיער, ואין צריך לקיים את הכתוב בכתבו. ומעתה שלבית הלל גילוח מעכב, יש לפרש כן בברייתא השניה, שלמדו מנזיר שאין לו שיער לנזיר שיש לו שיער שאף בו תגלחת מעכבת, ועל פי זה יש לפרש כן גם בברייתא הראשונה, שלמדו מנזיר שאין לו כפים לנזיר שיש לו כפים שאף בו התנופה מעכבת, ושלא כרב:

משנה

דינו של הנזיר שגילח ונמצא קרבנו פסול: **גִּילַּח עַל הַזָּבַח** – נזיר שהקריב אחד מן הקרבנות שצריך להביא בסיום נזירותו ולאחר מכן גילח את שערו, קודם שהביא את שאר קרבנותיו, **וְנִמְצָא** אותו קרבן **פָּסוּל** באחד מהדברים הפוסלים את הקרבן, **תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה**, שנמצא שלא גילח על קרבן כשר ותגלחתו פסולה, **וּשאר זְבָחָיו** שהוסיף והקריב אחר כך לנזירותו, **לֹא עָלוּ לוֹ** לחובתו, מכיון שהקריבם בזמן שלא היה ראוי לתגלחת, שהרי אינו יכול לחזור ולהתגלח באותו יום, וכאילו הקריבום בתוך ימי נזירותו, ולכן אחר שימתין ויגדל שערו, יביא את כל הקרבנות שוב. וכן אם **גִּילַּח עַל הַחַטָּאת** [–לאחר שהוקרבה החטאת] ובזמן ההקרבה היתה כוונת המקריב **שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ** של החטאת ונפסלה בכך, **וְאַחַר כָּךְ** – לאחר שגילח **הֵבִיא** את שאר **קָרְבְּנוֹתָיו** שחייב להביא בהשלמת נזירותו [דהיינו עולה ושלמים] **לִשְׁמָן, תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה**, שמאחר שנפסלה החטאת נמצא שלא גילח אחר שום קרבן כשר, **וּממילא** שאר **זְבָחָיו** שהקריב אחר כך, **לֹא עָלוּ לוֹ** לחובתו. ואם **גִּילַּח עַל הָעוֹלָה אוֹ עַל הַשְּׁלָמִים** שהוקרבו **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן**, שהם כשרים אלא שאין מועילים להוציא את הבעלים ידי חובתם, **וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא** את שאר **קָרְבְּנוֹתָיו** והקריבם **לִשְׁמָן, תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה**, מכיון שלא עלה לו הקרבן הראשון לחובת קרבן הנזירות, ונמצא שגילח על קרבן נדבה, **וממילא** גם שאר **זְבָחָיו לֹא עָלוּ לוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, תגלחתו כשרה מכיון שגילח על קרבן כשר [אף על פי שלא עלה לו לחובתו], **ולכן** רק **אוֹתוֹ הַזָּבַח** שנשחט שלא לשמו **לֹא עָלָה לוֹ** לחובת נזרו וצריך להביא אחר במקומו, **אֲבָל שְׁאָר הַזְּבָחִים** שהביא אחר כך, **עָלוּ** לו לחובתו, מכיון שנתגלח היום כדין. **וְאִם גִּילַּח** הנזיר **עַל שְׁלִשְׁתָּן** – אחר שהקריב את כל שלשת הקרבנות, **וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן כָּשֵׁר** והאחרים פסולים, **תִּגְלַחְתּוֹ כְּשֵׁרָה** לדברי הכל, ביון.

משיבה הגמרא: **וְאֶלָּא** לדבריך, **הָא דְּתַנְיָא** בברייתא אחרת, נאמר **'זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר', ויש ללמוד מכאן שבֵּין נזיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂעָר, בֵּין נזיר שֶׁאֵין לוֹ שֵׂעָר**, דינם שווה, ולדבריך יש לפרש את הברייתא שכשם שבנזיר שאין לו שיער אין התגלחת מעכבת בו, הוא הדין בנזיר שיש לו שיער אין התגלחת מעכבת בו, **הָכִי נַמִּי** – וכי אפשר לומר כן **דִּמְעַכְּבָא, וְהָתַנְיָא** בברייתא אחרת, **נָזִיר מְמוֹרָט** – שאין לו שיער כלל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲבִיר תַּעַר עַל רֹאשׁוֹ כדי** לקיים מצות תגלחת, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, אף על פי כן **צָרִיךְ לְהַעֲבִיר תַּעַר עַל רֹאשׁוֹ, וְאָמַר רָבִינָא, מַאי 'אֵינוֹ צָרִיךְ' לְשיטת בֵּית שַׁמַּאי, 'אֵינוֹ צָרִיךְ'** היינו שאין לו **תַּקָּנָה** למצות גילוח, שאינו צריך להעביר תער על ראשו כי זה לא יועיל לו כלום, ומדבריו יש לדקדק **שֶׁהָא לְבֵית הִלֵּל יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה** שמעביר את התער על ראשו ובזה מקיים מצותו. נמצא שאי אפשר לפרש שהברייתא באה להשוות יש לו שיער לאין לו, וללמד שתגלחת אינה מעכבת, אלא באה להשוות נזיר שאין לו שיער לנזיר שיש לו שיער, וללמד שאף הקירח חייב בהעברת תער על ראשו, וכדעת בית הלל. ומזה מוכח שיש לפרש כן גם בברייתא הראשונה, שנזיר שאין לו כפים חייב להניף כמי שיש לו כפים, ומניף על ידי זרועותיו שנותרו לו, ולא באה לומר שתנופה אינה מעכבת, ומעתה לא קשה על רב דבר.

הגמרא מסייעת לדברי רבינא בפירוש דעת בית שמאי: **וְחַיְינוּ** מה שאמר רבינא זהו כדבריו **דְּרַבִּי פַּדָּת, דְּאָמַר רַבִּי פַּדָּת, בֵּית שַׁמַּאי וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד**, שבשיטה אחת הם, **מַאי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּתַנְיָא** לגבי טהרת מצורע, שנותן הכהן מדם האשם על בוהן ידו הימנית ועל בוהן רגלו הימנית של המצורע, **אֵין לוֹ כֹּהֵן יָד וְרֶגֶל, אֵין לוֹ טָהֳרָה עוֹלָמִית**, כיון שאינו יכול לקיים את סדר הטהרה האמור, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יְנִיחֶנּוּ** – את דם האשם **עַל מְקוֹמוֹ** – על גוף המצורע במקום שראוי להיות הבוהן, **וְיֵצֵא** ידי חובתו, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יָנִיחַ** את הדם **עַל** בוהן **שֶׁל** יד ורגל **שֶׁמֵּאל** במקום של ימין, **וְיֵצֵא** ידי חובתו, ששניהם סוברים שאם אין אפשרות לקיים את הפסוק כשכתבו, אין הנזיר יכול להטהר, לרבי אליעזר כשחסרה לו בוהן, ולבית שמאי כאשר אין לו שער, וכפירושו של רבינא בדבריהם.

הגמרא מביאה נוסח אחר לסוגייתנו: **לִישָׁנָא אַחֲרִינָא, אָמְרֵי לָהּ** – יש שהביאו את סוגייתנו אחרת, **אָמַר רַב, תְּנוּפָה בְּנָזִיר מְעַכֶּבֶת, וכל זמן שלא הניף אסור הנזיר לשתות יין. מבררת הגמרא: אַלִּיבָּא דְּמַאן** – לפי איזו שיטה אמר רב כן, **אִילֵימָא** – אם נאמר שאמר כן **אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר** בברייתא שהובאה לעיל (ע"א), קשה, **פְּשִׁיטָא, הָאָמַר** – שהרי אמר **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** שמותר לשתות יין רק **לְאַחַר** כל **הַמַּעֲשִׂים** האמורים בפרשת סיום הנזירות **כּוּלָּם**, שכולם מעכבים, ופשוט שאף התנופה המוזכרת באותה פרשה מעכבת. **אֶלָּא** ודאי רב דיבר **אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן** הסוברים שאפילו אחר מעשה יחידי מותר לשתות יין, אך קשה, **הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר** – מאחר שאף לגבי **תִּגְלַחַת** שהיא פעולה הנעשית בגוף הנזיר, **אָמְרֵי רַבָּנָן דְּלֹא מְעַכְּבָא**, ואף אם לא גילח מותר ביין, אם כן לגבי **תְּנוּפָה** שאינה בגוף הנזיר, **מִיבָּעְיָא** – וכי צריך להשמיענו זאת, הלא ודאי שלא תעכב, והיאך אמר רב שמעכבת. הגמרא מקשה: **וּמִי** [–וכי] **לֹא מְעַכְּבָא** התנופה **לרבנן, וְהָתַנְיָא** – נאמר (במדבר ו כא) **'זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר', שמשמע** תורה אחת ודין שווה לכל נזיר, **בֵּין נזיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּפַּיִם וּבֵין נזיר שֶׁאֵין לוֹ כַּפַּיִם** – שנקטעו כפות ידיו, ויש לפרש שהכוונה שכמו שמעכבת בנזיר שאין לו כפים, כיון שאינו יכול לעשות תנופה, הוא הדין שהיא מעכבת בנזיר שיש לו כפים, ואם לא הניף אסור

המשך בעמוד קלד

מכיון שגילח על קרבן אחד כשר, **וְיָבִיא** את **שְׁאָר הַזְּבָחִים** שוב, במקום הפסולים:

גמרא

הגמרא מבארת את דעת רבי שמעון: **אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, וְאִתְּ**
אוֹמֶרֶת – דברי המשנה מוכיחים שקָסָבַר **רַבִּי שִׁמְעוֹן, נָזִיר שֶׁגִּילַּח עַל**
שַׁלְמֵי נְדָבָה – על שלמים שהביא בתורת נדבה ולא לחובת נזירותו, **יָצָא** ידי חובת תגלחת, שהרי הכשיר תגלחת שנעשתה לאחר הקרבת שלמים שלא לשמן הכשרים רק בתורת נדבה ואינם עולים לחובתו. **מַאי טַעְמָא, דְּאָמַר קְרָא** (במדבר ו יח) 'וְגִלַּח
הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וגו' **וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ**
אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים', וְלֹא כָּתַב 'עַל שְׁלָמָיו' – שהיה משמע השלמים שלו, של נזירותו, אבל הלשון 'שלמים' סתם משמע כל קרבן שלמים ואף של נדבה, שגם הם מתירים גילוחו בדיעבד: